

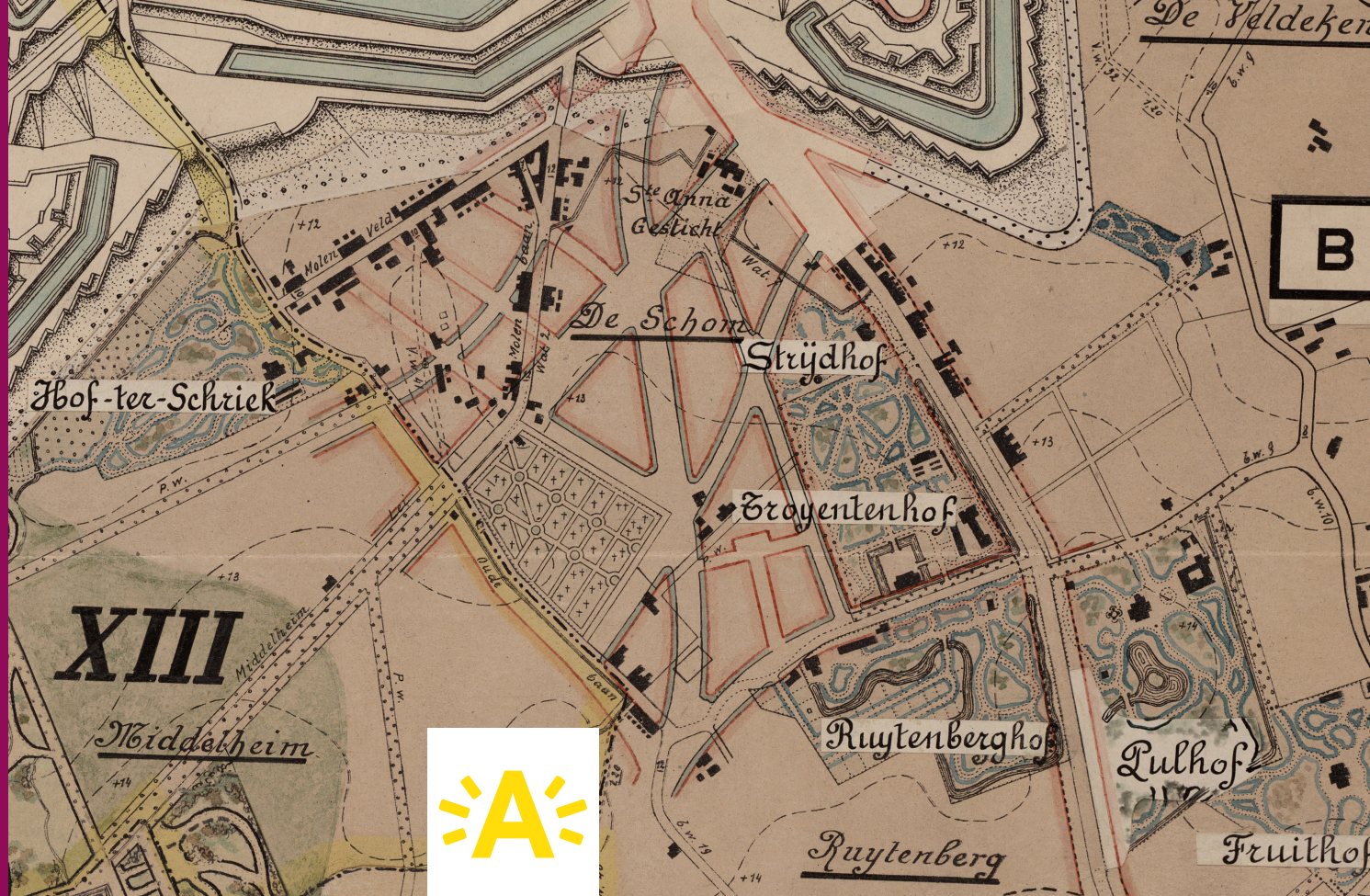
PRAKTISCHE INFORMATIE

Startpunt: kruispunt Floraliënlaan en Elisabethlaan, voor de ingang van het kerkhof

Afstand: +/- 3 km

Duur: +/- 2 uur

Aard van de weg: verharde wegen, rolstoeltoegankelijk

Berchem

Verrassende zoektocht
doorheen de wijk

PULHOF

Verantwoordelijke uitgever: Ann De Potter, Grotesteenweg 150, 2600 Berchem
Uitwerking: Antwerp Ghostwalk, www.ghostwalk.be
Foto's: Antwerp Ghostwalk, Felixarchief, ...
Illustratie: verilis_art

Welkom in wijk Pulhof!

Met deze zoektocht ontdek je de wijk nog beter en dagen we je uit om met extra veel aandacht te zoeken en te kijken naar de mooie aspecten en details die deze bijzonder mooie wijk rijk is.

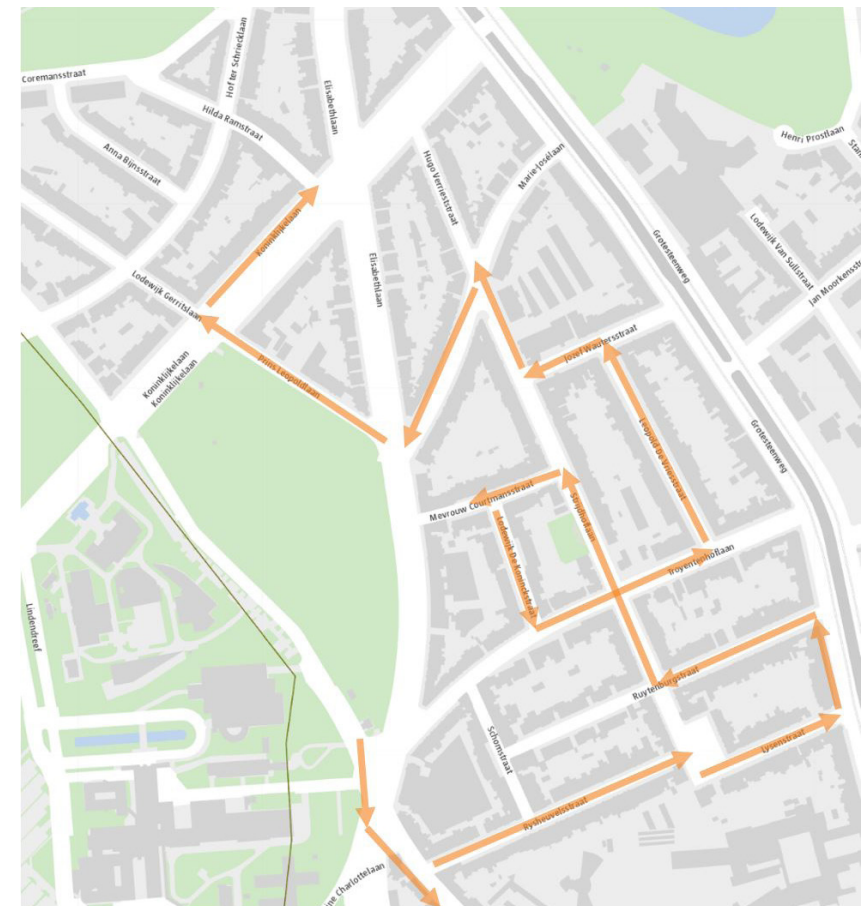
Zowel groot en klein als jong en oud zal plezier beleven aan de speurtocht. Voorkennis is niet nodig, enkel een goed oog en opmerkzaamheid. Volg de aanwijzingen in de tekst om de weg te vinden. Tussendoor kan je de vragen oplossen. De antwoorden vind je steeds door goed te kijken vanop de openbare weg.

Noteer de antwoorden op het antwoordblad. Als je alles hebt, kan je op de laatste pagina met de antwoorden die getallen zijn een verrassende tekening doen verschijnen.

Toen rond 1910 Oud-Berchem uit zijn voegen barstte, hakte men letterlijk een doorgang in de Brialmontomwalling. In één klap was 'den buiten' veel dichterbij: de Schom, het Molenveld, de houten huisjes van de Leeuwerik, de lusthoven langs de Grotesteenweg.

Hier was plaats voor een nieuwe wijk: een schoon kwartier moest het worden, met brede lanen, ruime huizen met voortuintjes, en overal veel licht en groen. En zo geschiedde. De wijk werd aangelegd, en vooral in de jaren 1920 en 1930 bouwden vooral gegoede burgers er hun droomhuizen in de mooiste stijlen van de periode zoals art deco en cottage. Architecten en kunstenaars kwamen hier zelf ook maar al te graag wonen.

Ondanks oorlogen en druk verkeer is kwartier Pulhof een eeuw later nog steeds een heel aangename woonbuurt, met massa's prachtige oude huizen en veel groen.

Startpunt: Floraliënlaan kruispunt Elisabethlaan, aan de ingang van het kerkhof. We steken de Floraliënlaan over richting ingang spoed van het Middelheimziekenhuis.

1. FLORALIËNLAAN

Wanneer deed men inspiratie op voor de fleurige straatnaam?

- Noteer de 2 laatste cijfers van het jaartal ...

In 2021 kreeg de Berchemse begraafplaats een nieuwe naam toegekend: Floraliënhof.

Oorspronkelijk was deze kasseibaan de hoofdweg naar Mechelen. Met de aanleg van de Grotesteenweg werd het een tweederangsweggetje. Ter gelegenheid van de Olympische Spelen werd hier op de gronden tegenover het kerkhof een grote tentoonstelling van bloemen en planten georganiseerd: de Floraliën. Er werd een speciale tijdelijke tramlijn ingelegd, tram 27, om de vele bezoekers ter plaatse te brengen. Ook Koning Albert I en Koningin Elisabeth bezochten de tentoonstelling. Na afloop werden een aantal houten barakken herbruikt als voorlopige leslokalen van de pas opgerichte Koloniale Hogeschool.

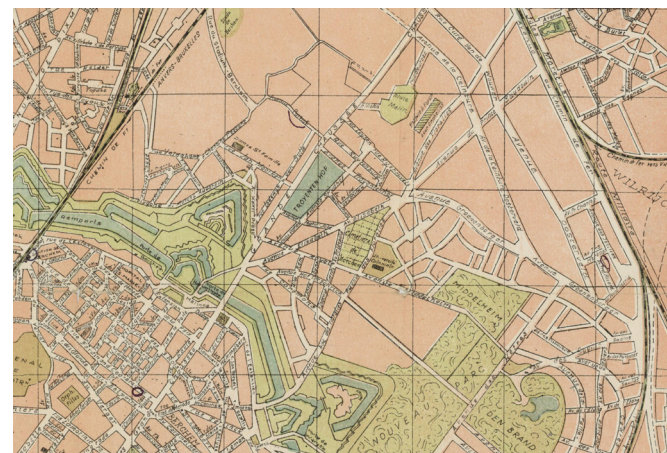

Wandel voorbij de ingang spoed van het Middelheimziekenhuis. Steek de Elisabethlaan over aan het zebrapad (let in het midden op voor (brom)fietsers) en kijk dan even om.

Links naast het ziekenhuis zie je de Prinses Josephine-Charlottelaan. Volgens het plan zou deze brede boulevard overgaan in de Groenenborgerlaan. Na 100m loopt ze echter abrupt dood aan de grens met Wilrijk.

Kaartenmakers hebben het niet gemakkelijk wanneer een nieuwe wijk aangelegd wordt. Tekeners ze de oude toestand, dan is de kaart meteen verouderd. Tekeners ze daarentegen de voorziene nieuwe straten, dan is de nieuwe kaart helemaal fictie als er iets wijzigt. Dit stadsplan uit 1922 toont zelfs een hele fictieve wijk op de plaats van het Middelheimziekenhuis.

Vervolg je weg in de Floraliënlaan aan deze kant van de straat.

Zoek het kleinste huisje van de straat. Aan de overkant van dit 'boerenarbeidershuis', het enige overgebleven in de buurt, zie je een heel brede woning met boven een reeks vierkante raampjes.

- Wat was het beroep van de eerste bewoner? ...
- Noteer de 2 laatste cijfers van zijn geboortjaar ...

Keer terug en neem de eerste straat rechts, de Rysheuvelsstraat.

2. RYSHEUVELSSTRAAT

In deze straat zoeken we een hagedis met twee koppen.

- Op welk huisnummer kan je hem vinden? ...

Wat verder aan de overkant tref je een tonvormige brievenbus. Zoiets kan alleen maar bedacht zijn door een architect. We staan hier voor het eigen huis uit 1978 van Paul Meekels, een voorbeeld van zijn brutalistische en minimalistische stijl.

Zoek een huis met glas-in-lood 'kerstbomen' die op hun kop staan.

- Hoeveel tel je er? ...

De art-decostijl vervangt vanaf 1914 de Jugendstil. Kronkelende lijnen en natuurmotieven zijn uit de mode en maken plaats voor abstracte en geometrische vormen zoals driehoeken en rechthoeken. Deze stijl met zijn heldere kleuren werd zeer populair rond 1920. Toen werden hier in de buurt de meeste huizen gebouwd, daarom vind je heel wat mooie voorbeelden terug.

Sla aan het pleintje rechtsaf en dan linksaf de Lysenstraat in.

3. LYSENSTRAAT

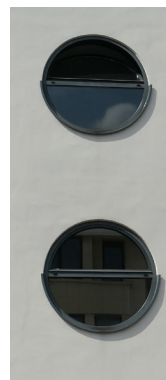

Bekijk het huis recht voor je op nr 40 en zoek verderop in de straat een woning die precies even oud is. Deze heeft een overhang in vakwerk.

- Hoeveel figuren zorgen ervoor dat deze niet naar beneden stort?

Wie zoekt die vindt

op nr ...

op nr ...

op nr ...

Sla aan het eind van de straat linksaf op de Grotesteenweg.

GROTESTEENWEG

Aan de overkant zie je een klein gebouwtje waar nu een kapperszaak is. Dit is het 'Slangenhuisje', het enige overgebleven gebouw van het kasteeldomein 'Pulhof'. Vreemd genoeg gaf dit zijn naam aan de wijk aan de overkant van de Grotesteenweg.

Aan deze kant stond nochtans ook een 'hof van plaisantie': de Ruytenburg, die origineel eigendom was van de familie Rysheuvels. De laatste eigenaars van het domein, de familie Lysen, lieten in 1923 de gronden verkavelen en niet veel later het kasteel afbreken. De namen van de nieuwe straten is men niet ver gaan zoeken.

Sla opnieuw linksaf, de Ruytenburgstraat in.

4. RUYTENBURGSTRAAT

Architectenpuzzel.

Om de naam van de beroemde architect van huisnummer 29 te vinden roepen we de hulp in van een reeks andere architecten, die allen huizen ontwierpen in deze straat. Net zoals kunstenaars hun werk signeren, zetten ze hun naam in een gevelsteen als visitekaartje. Als je de namen invult krijg je verticaal de naam die we zoeken.

De architect van huisnummer 32 vergat te signeren, zijn naam geven we alvast cadeau 😊

Nr 32	P	E	E	T	E	R	S				
Nr 20											
Nr 31											
Nr 41/43											
Nr 21											
Nr 38											

Deze architect leefde van 1899 tot 1990 en was meer dan 50 jaar actief. Hij hield niet van versierde architectuur, maar koos voor modernisme en functionaliteit. Naast woningen tekende hij ook opmerkelijke grote complexen zoals 'De Singel'. Het huis op nr. 29 is een mooi voorbeeld van modernisme, de stijl die op zoek ging naar licht, lucht en ruimte.

In welk huis woonde de uil van de tovenaar ? ...

Tip: De tovenaar met punthoed en zijn uil waren burens.

De gevel van het huis met de punthoed toont duidelijk de geometrische vormen van de art deco, het huis is van de hand van architect Pierre De Jongh.

5. STRIJDHOFLAAN

Aan het hoekhuis herinnert er nog weinig aan, maar hier was in de jaren '80 een populair studentencafé gevestigd met de merkwaardige naam "De Gestolen spiegel". Als de studenten honger kregen, hoefden ze maar de straat over te steken. Waar nu een viswinkel is, vond je destijds frituur "Pulhof".

Liefhebbers van frietjes moeten nog steeds niet ver lopen, want de nieuwe locatie van de frituur kan je zien vanop de oude locatie.

Wandel in de richting van de frituur.

Onderweg zie je links op nr 91 de eigen woning van architect Eduard Van Steenberghe, in de typische art-decostijl. Het wordt momenteel gerestaureerd, waarbij de verdwenen glas-in-loodramen op de eerste verdieping gereconstrueerd zullen worden.

Op de hoek van de straat kan je in één oogopslag de naam van drie lusthoven lezen. Op de electriciteitskast vlakbij vind je nog een oude foto van het Troyentenhof. De laatste eigenaar van dit hof was Adeline Le Jeune. Zij verkocht eerst een stuk van het domein zodat er een kerk kon gebouwd worden, en verkavelde later de rest. Het kasteel werd echter pas na haar overlijden in 1957 afgebroken. De ingangspoorten van het Troyentenhof werden heropgebouwd bij kasteel Middelheim.

In 1830 woedde in deze omgeving een hevige strijd, waarbij de Belgische vrijwilligers uiteindelijk het Nederlandse leger konden verdrijven. De kastelen leden heel wat schade, in het "Hofke van Lambera" telde men achteraf wel 280 inslagen van geweerkogels, zodat het vanaf dan "Strijdhof" werd genoemd.

Wandel verder op de Strijdhoflaan.

Naast de moderne kinderspeeltuin is er een aparte hondenloopzone met bomen voorzien.

- Hoeveel bomen hebben de honden ter beschikking binnen de omheining ? ...

Zoek een huis met een klokvorm en een lantaarn voor de deur.

- Hoeveel uitstekende balken zouden er origineel geweest zijn aan de gevel? ...

Deze woning in cottagestijl uit 1921 was het eerste huis dat architect Van Steenberghe zelfstandig tekende, na zijn eerdere ontwerp van de Unitas-wijk in Deurne.

Sla aan het torentje van het appartementsgebouw links de Mevrouw Courtmansstraat in.

6. MEVROUW COURTMANSTRAAT

Johanna Berchmans-Courtmans was in de 19de eeuw een zeer bekend schrijfster van sociaal geëngageerde romans. Een carrière als schrijfster was in die periode als vrouw niet evident, maar Johanna's novellen werden zo populair dat je haar gerust de tegenhanger van Hendrik Conscience kan noemen. Waar tegenwoordig wordt geijverd om meer straatnamen naar vrouwen te vernoemen was deze straat zijn tijd ver vooruit. Ze heette al zo van bij de aanleg in 1913, al was "Courtmans", eigenlijk de naam van haar man.

Op welk nummer vind je "Villa Elisabeth"?

De naam verwijst naar Elisabeth, die koningin van België was ten tijde van de bouw van het huis. Vele straten in de wijk verwijzen naar het koningshuis. Alleen Prins Karel greep naast de eer, het verlengde van de Courtmanslaan zou zijn naam krijgen. Om het kerkhof te kunnen uitbreiden werd deze straat nooit aangelegd.

Op welk nummer vind je het huis met deze bijzondere deurbel?

In 1930 kon je hier iets heel vreemds kopen: een "Oxypathor". Dit was een wonderbaarlijk thermomagnetisch apparaat dat allerlei kwalen zou genezen door extra zuurstof in het bloed te brengen. Ontworpen in Canada in 1910 werd het een wereldwijd succes. Niet voor lang echter, in 1915 werd de fabrikant al veroordeeld voor oplichterij. Daarom is het vreemd dat de bewoner van dit adres zich zoveel later nog laat opnemen in het adresboek als "Vivian R. H. The Belgian Oxypathor et Co".

Keer enkele stappen terug en neem de Lodewijk de Koninckstraat.

7. LODEWIJCK DE KONINCKSTRAAT

In deze straat staan heel wat nieuwere huizen. Begrijpelijk, want in 1945 viel op deze hoek een V1-bom, met heel wat slachtoffers en tientallen vernielde huizen tot gevolg.

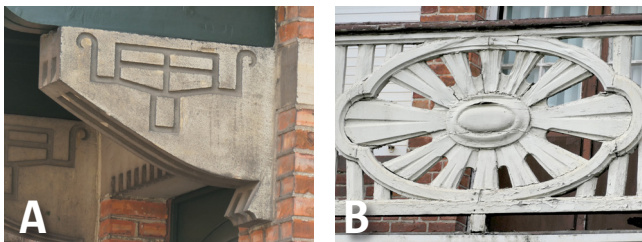
Zoek in de straat een rij van 5 huizen met een afbeelding van een vogel.

- Hoeveel ramen hebben de voorgevels van deze huizen samen? ...

Sla links de Troyentenhoflaan in.

8. TROYENTENHOFLAAN

- A = op nr ...
- B = op nr ...
- C = op nr ...
- D = op nr ...

i Op nr 24 staan we even stil bij het huis van kunstenaar Eugeen Yoors. De grote ramen boven zorgden voor veel lichtinval in het atelier. Yoors heette oorspronkelijk Joors, maar tijdens zijn jeugd in Sevilla zorgde de naamswijziging ervoor dat ook Spanjaarden zijn naam goed konden uitspreken. Tijdens WO1 verbleef hij als vluchteling in een kamp in Nederland, waar hij een tekenatelier oprichtte en honderden kampgenoten portretteerde. Hij vond er de letterkundige Magda Peeters, en huwde met haar in het kapelletje van het kamp.

In 1925 kwamen ze hier wonen, waarbij Eugeen zich steeds meer toelegde op het maken van glasramen. Hij werd een zeer gerenommeerde glazenier, met een eigen stijl met gestileerde figuren, zuivere lijnen en opvallende kleuren. Zijn werk vinden we terug in talloze kerken, waaronder Onze-Lieve-Vrouw Middelaars, de parochiekerk hier vlakbij.

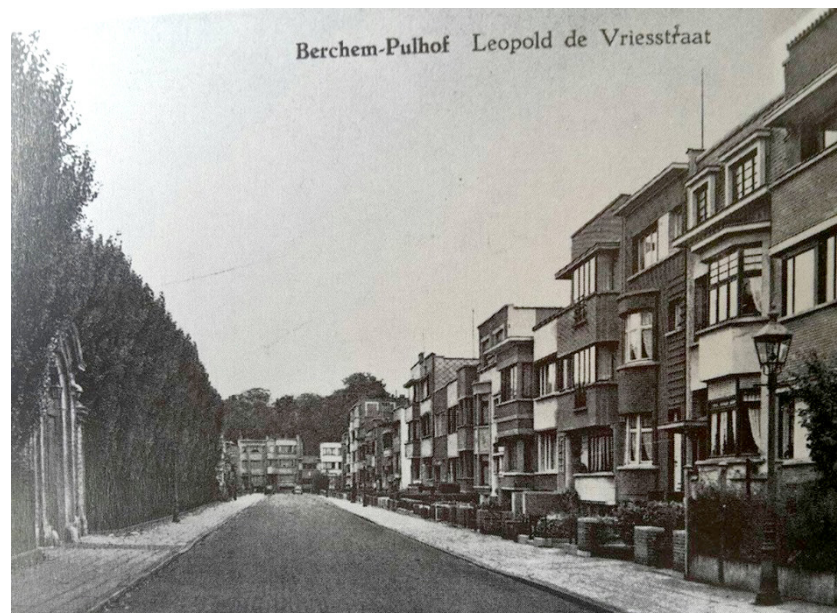
Sla links de Leopold De Vriesstraat in.

9. LEOPOLD DE VRIESSTRAAT

i De huizen rechts in deze straat dateren vooral van kort na de aanleg in 1935. Rechts daarentegen werd het Troyentenhof pas afgebroken in de jaren 50, en zijn de gebouwen dus van recentere datum. Op de foto zie je links nog poort van het hof.

? Noteer het huisnummer van het huis waarvan het smeedwerk je doet denken aan heerlijk en diep slapen zoals in een stripverhaal? ...

? Hoeveel frank kost 1 uur parkeren? ...

Sla op het einde links de Jozef Wautersstraat in.

10. JOZEF WAUTERSSTRAAT

? Zoek een huis met een zeer groot Mariabeeld en geef het huisnummer? ...

i Het beeld is gemaakt door Frans Jochems en siert het huis dat gebouwd is als parochie-centrum van de kerk ernaast. Tegenwoordig is er een kunsthuis gevestigd: FIBAC, wat staat voor "Filips and Ingrid Belgian Art Center". De modernistische kamers van het huis passen goed bij de privécollectie abstracte kunst, die veelal uit dezelfde periode stamt als het huis zelf.

i De laatste jaren is het een echte rage: saaie grijze nutskasten worden overal opgesmukt en voegen zo iets boeiends toe aan het straatbeeld. Sommige Antwerpse districten laten graffitikunstenaars hun werk doen, hier koos men er voor om oude foto's van de buurt af te beelden.

? Wat is het nummer van de nutskast die je tegenkomt in deze straat? ...

Ga rechts de Strijdhoflaan in.

11. STRIJDHOFLAAN

? Vroeger regeerde koning auto hier over de straat. Vlak naast de kerk OLV-Middelares was er zelfs een benzinstation.

- Hoe snel mag je tegenwoordig rijden ter hoogte van de kerk? ...

? Zoek het huisje van Jean. Hij kiest ongetwijfeld voor een stamcafé vlakbij.

- Hoe heet dit café? ...

i Het huis waar nu het café is, was lang geleden een buurtwinkel van Delhaize. Intussen is het al tientallen jaren erg populair bij studenten. Een studentencafé lijkt vreemd in een woonbuurt als Pulhof, maar de Middelheimcampus van de Universiteit Antwerpen is eigenlijk vlakbij.

i Op de plaats van het nestkastje stond ooit een grote telefoonpaal. Aan zo'n 'verspreidingspaal' waren door de lucht aparte draden getrokken naar elke abonnee. De foto toont de mast en het deel van de Marie-Josélaan dat rechts van ons ligt. Aan de rechterkant zien we cottage villa's met namen zoals 'villa Gerbéra'. Het huis en atelier van de beeldhouwer Frans Jochems op nr 21 is net buiten beeld. Jochems maakte het grote Mariabeeld dat we daarnet zagen, al was zijn specialiteit eerder realistische sculpturen van dieren.

Opgelet! Wandel niet verder rechtdoor de Strijdhoflaan of Marie Josélaan in. Keer je in plaats daarvan om zodat je de kerk voor je ziet en wandel even terug om rechts het andere deel van de Marie Josélaan in te gaan.

12. MARIE JOSÉLAAN

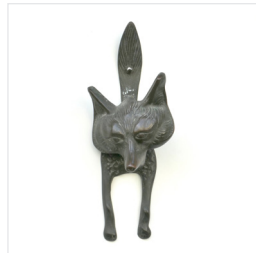
Bloemenwinkel
sinds 1948

op nr ...

Ereconsulaat
Slowakije

op nr ...

Deurknop
vosje

op nr ...

Villa Herlipaul

op nr ...

Thuisbrouwerij "Bieren van begeerte" al 10
jaar wordt hier de "Kamil" gebrouwen

op nr ...

13. PRINS LEOPOLDLAAN

Op de hoek zie je brasserie "Chasse Royale", die al sinds de jaren 1930 onder dezelfde naam dorstigen laaft. De naam heeft niets te maken met de koninklijke straatnamen van de wijk, maar verwijst naar een destijds zeer bekende brouwerij uit het Brusselse.

In 2013 werd het hier heel spannend. Op het kruispunt verloor een autobestuurder de controle over zijn stuur. De zeventiger kwam met zijn rode Ferrari pas tot stilstand in het midden van het terras. Er was heel wat schade, maar gelukkig slechts 2 lichtgewonden.

Wandel verder langs het kerkhof.

Zoek het huis met de trapgevel. Dit was ooit het atelier van grafmakers Michielsen. Nu wordt het echter voor iets heel anders en vrolijkers gebruikt.

- Wie gebruikt nu het mooie gebouwtje ?

. . . . en (geef de nummers van de groepen)

Aan het einde van de straat zie je links een aantal oude grafmonumenten, in de verte ook de koepels van de vroegere Koloniale school en het Middelheimziekenhuis.

Steek de Koninklijkelaan over.

14. KONINKLIJKELAAN

We gaan hier zo dadelijk rechtsaf, maar links op nummer 101, staat een huis met bovenaan versieringen uitgewerkt in natuursteen. Dit was het woonhuis van de grafmakers familie Michielsen. Hun atelier zagen we daarnet, het huisje met de trapgevel. Vlakbij, maar toch ver genoeg om hun buurman van nr. 105, componist Flor Alpaerts niet te storen.

Volg de Koninklijkelaan naar rechts.

De Koninklijkelaan was de eerste straat die in 1913 in de nieuwe wijk werd aangelegd. Men koos voor een brede statige laan met een dubbele rij lindebomen. De laan richting Middelheimpark liep ook langs het kerkhof, zo konden uitvaarten meteen in alle grandeur plaatsvinden. In de jaren 1920 werden er veel burgerswoningen gebouwd. Volgens de bouwvoorschriften moest elk huis een voortuintje hebben, afgesloten met een ijzeren hekwerk.

Je ziet het niet van buitenaf, maar in het hoekhuis met de Hilda Ramsstraat is het filosofiehuis 'Het zoekend hert' gevestigd. Het dankt zijn naam aan een glasraam in de traphal (niet te zien vanop straat). In het aanpalende huis in de zijstraat (nr.57) vinden we Egyptische en Griekse bouwelementen terug.

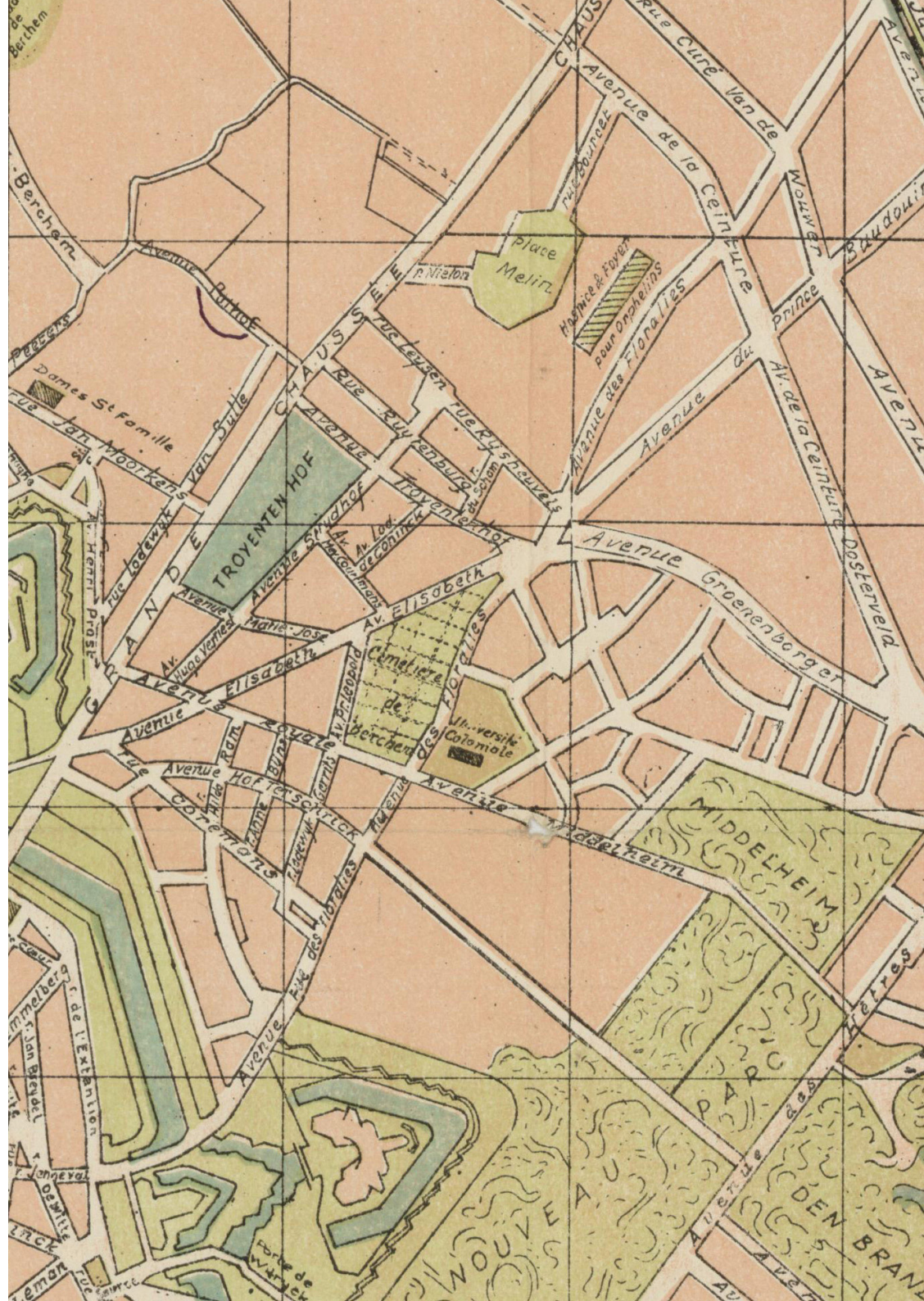

Hoeveel zuilen tel je op het balkon van nr 57? ...

Kijk naar het hoge gebouw aan de overkant. De naam van het gebouw werd gekozen om de verjaardag van België te eren.

- Hoe oud werd ons land toen? ...
(TIP: aan de inkom kan je het aflezen)

EINDE

ANTWOORDBLAD

- Floraliënlaan:
- Pianist en componist Emmanuel Durllet.....
- Rysheuvelstraat:
- Huis op nummer 54 teltafbeeldingen van kerstbomen
- Lysenstraat: figuurtje(s)
-
-
-
- Ruytenburgstraat:
- Strijdhoflaan: bomen
- balken
- Mevrouw Courtmanslaan:
-
- Lodewijck de Koninckstraat: ramen
- Troyentenhoflaan:
-
-
- Leopold De Vriesstraat:
- frank
- Jozef Wautersstraat:
-
- Strijdhoflaan: km/h
-
- Marie Josélaan:
-
-
-
- Prins Leopoldlaan: scoutslokaal van groepen en
- Koninklijke laan: zuilen
- jaar

Verbind hieronder alle punten met een getal dat je gevonden hebt als antwoord op één van de vragen. Je bekomt een tekening van een dier. Herken je het ?

Het is een Pegasus het vliegende paard zoals het beeld in het midden van het plein.

Deze bronzen beeldengroep van Josu Dupon toont het vliegende paard Pegasus boven een hoofd doorboord door een zwaard. De ruiter, de Griekse godin Athena, draagt een gesneuveld soldaat naar de hemel. Het monument is een gedenkteken voor de eerste Wereldoorlog en staat symbool voor de gewapende vrede. Helaas maar al te waar, want bij de oprichting in 1930 was de tweede Wereldoorlog al niet meer zo veraf.

100 jaar	
4 zulen	14. Koninklijkeaan
Scoutslokaal van groepen 11 en 12	13. Prins Leopoldiaan
51	
65	
47	
68	
33	12. Marie Joselaan
Café De Buis	
30 km/u	11. Strijdhoflaan
67	
21	10. Jozef Wautersstraat
10 Frank	
56	9. Leopold De Vriesstraat
50	
28	
69	
34	8. Troyentenhoflaan
55 ramen	7. Lodewijk de Koninckstraat
31	
29	6. Mevrouw Courtmanslaan
met origineel 5 balken op huisnummer 55 staat het 'Huis Grauls',	
14 bomen	5. Strijdhoflaan
19	
+ Verecken geeft STYVEN Peeters + Dupont + Van Der Heyden + Van Looy + DE Jongh	4. Ruytenburgstraat
17	
26	
25	
in een figurte. Het antwoord is dus 2. hang met een bakstenen boog die aan weerszijden eindigt huis nr 10 is ook uit 1930 en heeft aan de zijkant een over- huis op nummer 54 telt 7 afbeeldingen van kerstbomen	3. Lysenstraat
89	2. Rysheuvelsstraat
93	
plantist en componist Emmanuel Durllet	
20	1. Floralienlaan